

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2019-06-05
Besvaras senast
2019-06-25

Till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:273 Grundläggande behov och assistansberättigande

Sedan tillkomsten av lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS) 1994 har antalet personer som beviljats assistansersättning stadigt ökat. Från 2009 har antalet assistansmottagare varit relativt stabilt med omkring 16 000 mottagare årligen, men från 2015 har antalet minskat. År 2018 var antalet personer med statlig assistansersättning ca 14 500 personer (Försäkringskassans årsredovisning 2018). Därtill är beviljandegraden av nya ansökningar rekordlåg.

Trendbrottet i utveckling av antalet assistansberättigade skedde efter finansminister Magdalena Anderssons (S) uttalade i medier i oktober 2015 om att det krävdes besparingar inom assistansen för att klara flyktingkrisen. Strax därefter kom S-MP-regeringens regleringsbrev till Försäkringskassan med uppmaningen att bryta kostnadsutvecklingen inom assistansersättningen.

Konsekvenserna av S-MP-regeringens direktiv till Försäkringskassan har varit förödande. Myndigheten började tolka tidigare domar från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) mycket mer restriktivt än tidigare. Rättspraxis har förskjutits så långt att exempelvis människor som behöver hjälp med att andas och att få i sig näring via sond inte längre beviljas assistansersättning.

Vi kristdemokrater har länge kämpat för att återställa effekten av S-MP-regeringens nedskärningar inom assistansen. När KD-M-budgeten fick stöd i riksdagen i december 2018 togs ett första viktigt steg genom att tillkännage det självklara, nämligen att regeringen skyndsamt skulle återkomma med lagförslag så att andning och sondmatning ska vara grundläggande behov.

Den 21 februari 2019 presenterade socialministern en promemoria (S2019/00767/FST - *Behov av hjälp med andning och sondmatning*) som skulle ligga till grund för lagändringen kopplad till riksdagens tillkännagivande med anledning av KD-M-budgeten. Dessvärre innehöll promemorian brister som riskerade att medföra att den nya lagen inte skulle ha avsedd effekt. Detta gällde framför allt sondmatning eftersom lagförslaget riskerade att permanenta rådande rättspraxis där det bara är den tid som det tar att koppla på och av sonden – inte den tid det tar att föra in näringen i kroppen – som bedöms vara grundläggande behov. Detta var något som vi kristdemokrater och inte minst jurister ifrån funktionshindersrörelsen var tidiga med att påpeka.

Nyligen meddelade socialministern att lagändringen dröjer; detta med hänvisning till att lagförslaget i promemorian inte höll måttet och att kritiken från remissinstanser behöver åtgärdas. Det är självklart bra att regeringen har kommit till insikt om de allvarliga bristerna i lagförslaget, men samtidigt är vi kristdemokrater djupt kritiska till att regeringen och dess samarbetspartier Centerpartiet och Liberalerna inte lyckades presenterade ett bättre lagförslag från början. Med tanke på den kritikstorm som varit borde regeringen dessutom ha varit bättre förberedd när remissrundan väl var avslutad. Situationen är akut, och det är personer med omfattande funktionsnedsättning som får betala ett högt pris för regeringens senfärdighet och bristande hantering av ärendet.

Den 29 maj 2019 presenterade S-MP-regeringen lagrådsremissen *Personlig assistans för hjälp med andning*. Av lagrådsremissen framgår att regeringen anser att det saknas skäl att föra in sondmatning som ett separat grundläggande behov i LSS med hänvisning till att HFD-domen från 2018 likställer sondmatning med intag av en måltid, vilket är ett grundläggande behov enligt LSS. Vidare framgår det av lagrådsremissen att principen om integritetsnära karaktär fortfarande gäller men att regeringen avser att snarast bereda ett lagförslag som innebär att samtliga moment vid andningshjälp och sondmatning ska ge rätt till personlig assistans.

Det är bra att S-MP-regeringen har för avsikt att säkerställa att samtliga moment vid andningshjälp och sondmatning ska ge rätt till assistans. Samtidigt är det viktigt att beakta att rådande rättspraxis och nedbrytningen av de grundläggande behoven i vad som bedöms vara integritetsnära karaktär eller inte, inte enbart har påverkat rätten till assistans vid andning och sondmatning utan även inskränkt rätten till assistans utifrån samtliga fem nuvarande grundläggande behov (personlig hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade). Detta är något som även flera remissinstanser påpekade i sina svar på tidigare nämnd promemoria.

Att de grundläggande behoven i dag delas upp i vad som är integritetsnära karaktär eller inte har stora negativa konsekvenser för den enskilde. Det innebär exempelvis att det endast är den tid det tar att ta av och på kläderna närmast kroppen som räknas som grundläggande behov. Eller att endast den tid det tar att torka rumpan vid ett toalettbesök räknas, inte den tid som det faktiskt tar att utföra sitt behov på toaletten.

Situationen är akut. Människors liv och familjer trasas sönder när de inte får den assistans de behöver för att klara sin vardag. Vi kristdemokrater anser därför att regeringen skyndsamt bör vidta åtgärder för att genomföra en mer omfattande lagändring som skulle ge rätten till assistans och livet tillbaka till fler människor. Att säkerställa att samtliga grundläggande behov ska anses vara av integritetsnära karaktär i sin helhet vore ett avgörande steg för att återupprätta intentionen med LSS.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga socialminister Lena Hallengren:

Kommer ministern att verka för att även inkludera samtliga grundläggande behov i det av regeringen aviserade lagförslag som syftar till att samtliga moment vid andningshjälp och sondmatning ska ge rätt till personlig assistans?

.....

Pia Steensland (KD)

Överlämnas enligt uppdrag

Anna Aspegren